





51274

1702
25
M
23

B. C. D.

CVRAM PRIN- CIPIS

DE

RELIGIONE,

PRAESIDE

DN. CHRISTIANO

1/2

Röhrensee/

Philos. Pract. P. P. & Alumnorum
Elect. Ephoro,

*Domino Praeceptore suo, atque Patrono
persancte venerando,*

brevibus exponet

AVCTOR

M. CHRISTIANVS Reuter S.P.

Ad D. VIII. Aprilis A.S.R. c1o DcccII.

In Auditorio Maiori.

VITEMBERGAE, TYPIS KREVSIGIANIS.





A.



I.



Um in omni honesta constantiqve civi-
um coniunctione sacrorum ratio in pri-
mis habenda sit, non tam Reipublicae, &
commoditatis praesentis vitae tuendae;
quam pietatis adversus Deum, & Religio-
nis conservandae, causa: ita divinis huma-
nisqve legibus illorum praecipitur custo-
dia.

II. Illi vero publici huius muneris partes sustinere recte cen-
sentur, qui regionum principes sunt, & divino nutu atqve aucto-
ritate populi regundi curam in se susceperunt. Constituti enim
sunt, ut subditos acqvis iustisqve legibus gubernent, ac saluti eo-
rum tam futurae, quam huius, vitae pro virili consulant, ut omnes
tranquille, & pie, & honeste vivant. *Comp. Regnerus a Mansvelt
contra Spinozam. c. 25. §. 16. p. 357. c. 24. §. 23. 29. Rom. XIII, 1. seqq. 1.
Tim. II, 2. Deut. XVII, 18. 19. coniunct. cum 2. Reg. XXIII, 1. 2. 3. seqq.* Pos-
tulat id ipsum sanctissimi Numinis voluntas in scripturis pate-
facta, constans sibi & immutabilis, quae omnibus temporibus pi-
am vitam honestatemqve in hominum coetu conservari vult. Ne-
que dissentiant optimi quivis, & clarissimi nominis Iuris consulti, ex
quorum numero *Frischius* peccare Principem dicit, qui alium sibi
regiminis finem, quam Dei gloriam, publice promovendam, & in-
tegram populi salutem, proposuerit; aut quemvis cultum promi-
secum in Republ. vigere permiserit, *Princ. Pecc. concl. 3.* Cum
quo consentiens *Brunnemannus* absurdum esse, scribit, dicere, Ma-
gistratum terrenis tantum rebus curandis esse praepositum, *Iur.
Eccles. lib. 1. c. 2. §. 35. seqq. comp. Ziegler. de Iur. Mai. lib. 1. c. 14. §. 7.*
Etenim id ex ipsis officii huius rationibus patet, cui suprema lex est
Numinis gloria, & populi salus, quam utramqve Principes ut Pa-
tores populi, Dei vicem in mundo gerentes, ut Patres Patriae,

A 3

ut



ut christiani homines, naturae lege, divinoque iure, obligati sunt, fovere suo quidem genere, & amplificare, quantum possunt, cuiusque rei rationem Deo reddere tenentur. Tum & societas sacra, & cultus exterior publicus, pars est Reip. quam Princeps totam, diversis licet modis, regere debet, et cognoscere religionem, quavis sit, cultumque divinum curare. Plures hanc in rem testes cito *Grotium de maiest. Imp. circa Sacra. c. 1. Seckendorffum, Fürsten Staat P. II. c. 11. Hennigem de Potestat. circa Sacra. c. 2. Regnerum a Mansvelt, loc. cit. alios.* Quo constituto, quaeri potest, utrum ii, penes quos imperium & Respublica est, contra legem naturae non agant, qui eiusmodi cultum aut doctrinam, quam ipsi civibus ad salutem aeternam necessariam esse credunt, (melius, ex veris ac incorruptis revelatae veritatis principiis sciunt,) non faciunt doceri, vel incorrupte administrari; vel contrariam doceri & exhiberi civibus permittunt; (si vere falsa illa sit, & contra verbum divinum, nec malevolorum calumniis ita profcindatur), Manifestum est, facere eos contra conscientiam, & velle, quantum in se est, aeternam civium perditionem. Nam si non vellent, rationem non video, quare committerent, ut ea docerentur & fierent, propter quae damnandos eos Imperantis curam exponit, quo animo, quare constantia, aliorum sit iudicium, *de Cive cap. XIII. §. 4. 5.*

III. Testantur de hac publica Religionis cura, Principi propria, omnium temporum, populorumque, ethnicorum etiam, historiae; neque minus tituli Principum, quos sustinent, & ipsorum sententiae idem confirmant, quibus se ad id munus officii ratione iussuque Dei teneri profitentur. Ut proximorum modo temporum historiae attingam, nec quid de pietate *Constantini, Constantii, Valentinianorum, Honorii, Theodosiorum, Martiani, aliorum*, praedicem, gravissima certe est oratio, quae habetur in *Recessu Imperii Augustano. A. 1525. constituto: Es sol eine iedvvede Obrigkeit, sse sey geistliches oder vveltliches Standes, ein fleissiges Auffmercken, und ernstliches Einsehen haben, daß in ihren Fürstenthumen, Landen, und Gebieten, das heilige Evangelium, und Gottes Wort, nach rechten vvhahren Verstande, ohne Ergerniß, und Erhaltung Gottes Lob, Fried und Einigkeit geprediget werde.* Eo quoque valent verba *Caroli V. in Recessu A. 1530. §. 9. 10. Nachdem aber uns, als Römischen Kaiser, und Obersten Voige*

Folgt der Christenheit, auß aufferlegten Kaiserlichen Ampt, gebührt, wie wir uns auch schuldig erkennen, den heiligen Christlichen Glauben zu handhaben, zu beschützen, und zubeschirmen. compar. §. 55. & *Recess. Imp. Ann. 1541. §. 7. A. 1551. §. 6.* Atque ita Socrates res Ecclesiae ab Imperatoribus dependisse dicit, ex quo hi facti sint Christiani *Lib. 5. H. E. praef.* Idem declarant leges in utroque Codice Theodosiano & Justiniano, aliaeque plurimae ab aliis Principibus hac de causa latae. Constitutiones item de doctrina, cultu, disciplina, consiliis, ministris Ecclesiae, templis, cerimonis & Scholis tuendis & conservandis. Non enim arbitrati sunt Maiores, nec hodieque opinantur Pii Principes, solis Judaeorum regibus quondam sacrorum curam impositam fuisse, Sciunt, Deum, postulare id generatim ab omnibus, qui principatum teneant, quippe quod omni tempore, eadem sanctitate, in confociatione hominum coli velit, cupiatque populi Christiani salutem aequae, ac Iudaici olim, publicis magistratus legibus promoveri. Quo comparere Constitutiones Ecclesiasticas ELL. Saxonum & Brandenburgicorum pulcerrimas.

IV. Periculosa ergo ac impia, in perniciem coelestis veritatis, honestaeque vitae pestem, excogitatae eorum sunt opinioniones, qui impatientes disciplinae, quam leges iubent, & pravae licentiae amatores, Principes vel minime, vel non magis esse debere sollicitos, dicunt, de religione subditorum, quam homines inter se privatos; Ac si susceperint hanc curam, fieri id tantum debere commoditatis publicae, & imperii causa. Magis pie sentiunt *Brunnemannus, loc. cit. lib. 1. c. 2. §. 2. §. 13. c. 6. §. 15. Carpzovius de leg. Reg. c. 2. Sect. 3. & Illustr. Stryckius ad Brunnem. l. 1. c. 6. m. 12. §. 14.*

V. Constituta vero civili societate, & firmato in Rep. imperio, nemini potestas gubernandi publice per leges & poenas, regendi que res humanas, sacras etiam, quoad certum modum, statumque externum, concedi potest, nisi Principi aut summae Maiestati. Haec una in Republica est, & supremam auctoritatem tenet, cuius, iusta & recta praecipienti, obedire & subiecti esse omnes per divinam legem tenentur. Sanctissimi enim Servatoris nostri regnum, in quo veritate & fide interna animi reguntur, exteriori in mundo auctoritate, eademque regia, non administratur. **Hominum elatorum est opinio, qui Christocratiam in vita praes-**

senti fingunt, ubi Apostoli, & sacerdotes ex plebe communi, aut collegium, primas tenere, & multitudinem, vel ipsos etiam imperantes, ad obsequium adigere debeant. Cuiusmodi rerum confusio, & imperandi libido, initio non satis diligenter vel propter negligentiam, vel superstitionem, vel simplicitatem Principum repressa, tantum crevit aliquando, ut Episcopi cum Principibus non de religione, sed imperio, dimicarent, & fulmina, caedemque Aegyptiorum Strabo tradit. *lib. 17. Geograph. Compara Petrum Spavem Hist. Conc. Trid. pag. 368. & Onuphrium Parvini in Gregor. VII. E-* quidem Ecclesiae Ministris aliquod disciplinae Ecclesiasticae exercitium competit, quod Ius ordinis vocatur, & docendo, monendo, arguendo, ipsos etiam Principes exhortando, leges poenasque divinas exponendo, remittendo vel retinendo peccata, examinando & ordinando personas Ecclesiasticas, potissimum percutitur, quodque ad externum etiam honestumque ordinem inter auditores faciendum iure divino valet. At vis externa abesse debet, & superbium regiumque imperium, ut primis rei Christianae seculis modestia & gravitate Episcoporum & Antistitum coetus sacri regebantur. *Affor. XV. 28. 29. 1. Cor. XI. 1. Thessal. V. 12. 1. Tim. V. 17. compar. M. Ant. de Dom. l. 5. de Rep. Eccl. & August. Confess. Artic. ult.* Illa enim necessitate non expectabant potestatem & auctoritatem Magistratus, infesti nomini Christiano, ut sub directione illius suam exercerent religionem. Citra cognitionem, imo contra voluntatem, Magistratus eligebant Doctores, & societatis directores, sed absque imperio Ecclesiastico, diverso a civili. Hoc deinde exortum, & procedente tempore stabilitum est, *seculo praecipue Hildebrando*, quo Principibus bellis civilibus impeditis, summa imis vertebantur.

VI. Quod ad religionem ipsam attinet, cuius curam Princeps suscipit, qualis nimirum illa debeat esse, lex naturae, quod ad praecepta nonnulla, & cultum, aliquo modo ostendit; totam vero causam, omniaque salutis consequendae media, & fidei capita post lapsum, Deus ipse praescripsit in verbo revelato. Haec per certos Ecclesiae ministros proponi & curari vult, ubi rite vocati officium illud ne quidem loco & vice Magistratus exercet. *Hulsmannus Breviar. c. 20. supplem. §. 6. p. 703.* Illa igitur ipsius Dei instituta, in verbo & sacramentis administrandis, ut humana auctori-
to

te non nituntur, sed aeterna sunt, mutare nemo audeat, quacunque
 fit potentia, aut maiestate. Comparetur *Schiltnerus Instit. Iuris
 Canon. lib. 1. tit. 1. §. 6. Item de libertate Ecclesiar. Germ. c. 1.
 §. 13. 14.* Neque enim hac ratione Religio pars Reipublicae est, quod
 singulari modo hominem cum Deo coniungit, neque depen-
 det ab humana potestate, sed a solo auctore Christo, & ab ipso re-
 velato Evangelio, unica salutis regula, in quam nullum ius ulli cre-
 aturae, ne coelesti quidem, est, velut pie loquitur *Schiltnerus loc. cit.*
 Quoad externis tamen modis in exteriore civili societate res perfici-
 citur, & coetus hominum disciplina regendus est, Principis officium
 omnino erit, propagare in coetu illo veritatem, & de Religione
 conservanda leges ferre. Nam fundamentis revelatae & in-
 corruptae veritatis positae, tanquam prudentissimus utriusque ta-
 bulae custos, & Dei vicem gerens, praecepta de cultu observando
 dare potest, atque mandatis etiam ad eadem subditos adstringere. Ita
 enim vi sua & auctoritate Imperans cum effectu obsequii, bona
 praecipit, & mala prohibet, subditosque mandatis suis arctius obli-
 gat. Veram adeo religionem instituit, defendit, conservat; fal-
 sam vero proscribit, diruit idola, eorumque templa, & removet
 offensiones, ne salutari doctrinae impedimenta ponantur. Cer-
 tas etiam personas constituit, quae doctrinam promulgent; locum
 denique, tempus, ritus decoros & liberos, describit, & legibus datis
 munit, ut sine confusione, & periculi metu, tuto omnia agi possint.
 Ab interna vero cura, & potestate spirituali, quam doctores vocant,
 abstinere, & sacerdotes ad id instructos iubet officium facere, vera do-
 cendo, monendo, administrando sacramenta, & sacra omnia per-
 ficiendo. Quamdiu enim doctrina coelestis, & ad veram salutem
 pertinet, hominibus promulganda est, iique ad Dei regnum vo-
 candi; tamdiu auctoritate iussuque divino eligendi sunt, quibus pu-
 blicum hoc munus tradi possit, qui sint *ὄντορας Χριστῶ καὶ ἀνωθό-
 μοι μυστηρίων Θεῶ*, uti quae nec Regibus, nec plebi, sed delectis
 ministris, Christus atque Apostoli commendarunt. Quamquam &
 Ius naturae praecipere dicit *Zenogravius*, ut sacerdotium cum reli-
 gione quacunque, ordinis causa, instituat. *Summa Iur. div. c. 12. §. 1. &
 p. 519.* Ingenio vero indulget *Hobbesius* * perniciosus assentator, nec
 semper sibi ipsi consentiens, eum eum, qui summum imperium
 obtinuit, summum esse dicit Prophetam Dei, summum Pastorem,
 nun.

* in *Levia-
 thane pas-
 sim in primis
 capp. 30. 32.
 40. 42. E-
 lem. de civi.
 c. 12. §. 1. &
 15. 16. 17.*

nuncium a Deo, qui divini verbi interpret sit, & cognitionem boni malive unus habere existimari debeat; Cuique sacramenta administrandi, omnes quaestiones de Deo & religione, de aeterna subditorum salute, de doctrina publica, de sacris literis determinandi, facultas soli concessa sit, cuius adeo terminos in interpretanda scriptura diviniore nemini liceat transcendere. Hic quicquid rejecerit, reiiciendum, quid probarit, probandum esse, putat. *Hobbesium* sequitur *Spinoza*, qui ore magis procaci, religionem nullam esse ante civitatem, & imperandi consuetudinem, docet, omnemque cultum accipere vim iuris demum a voluntate & lege Imperantis in Civitate, nec ullum pietatem recte colere, aut obedire Deo, nisi omnibus summae Potestatis decretis obtemperet. *Traktat. Theol. Polit. c. 19. p. 214, 215. 219.* Ita insanire homines impios comperimus, qui omnem de Deo sensum abiecerunt, omnemque veritatem, & totum ea imperatum cultum, ad imperandi artes accommodandum esse, docent, ut ficto metu imperiti, & rerum minus intelligentes, qui in regno pietatis & obedientiae vivunt, eo alacrius mandatis obsequantur. Comparetur *Lambertus a Velthuysen. Dissert. de cultu naturali contra Spinosam. cap. 7.* Equidem Magistratus semper naturali iure obligatur, ad reddendam rationem Deo de divini naturalisque iuris inter suos publica determinatione: ita *Regnerus a Mansvelt, contr. Tr. Theol. Polit. cap. 24. §. II. p. 336*: sed tamen ideo nullo modo dici potest, summas potestates esse Iuris divini interpretes, aut Ecclesiarum plenos & integros monarchas, ut *Hobbesius* nugatur. *Leviathan. p. 271.* Neque iis competit, subditis suis adimere Ius omne & facultatem, privatim, proque sua diligentia, inquirendi de divina revelatione, & veritate. Uniuscuiusque enim est scrutari scripturas, spiritus probare, iudicare de fidei capitibus controversis ex divino verbo, & anquirere de iusto & vero, ut suae quisque conscientiae non ex aliorum opinionibus consulat, ne aliena fide credendo nihil credat. Praecipit Deus obediendum veritati, sed nusquam docetur, obediendum esse cuique, qui veritatem sese profiteri dicit, cum id vel ex ambitione, vel falsis opinionibus, de religione confictis, aut commodi causa, fieri possit. Et si proprium denegandum est iudicium, quid erunt omnes hominum actiones, quam bruti impetus, & instituti ad magistratus mandatum impulsus, abiecta omni in Deum, supremum Dominum, pietate? Igitur

tur si quid Magistratus iusserint, vel in religione ad salutem pertinente, vel in cultu etiam publico, & externis actionibus, quod subditi per conscientiam recte informatam prohibentur accipere aut perficere, aut omittere, causas, quare id facere nequeant, exponere debent, libertatem submissis precibus expetere, vel discedere; quod si ne hoc quidem licuerit, Deo rem totam committere, & quidvis pati, aut vitam pro religione profundere, quam a recta via, divinoque verbo & mandatis ulla parte discedere tenentur. Equidem *Houtuynus*, Leviathanicae Theologiae assertor, docet, Principem religionem publicam posse facere quamlibet, atque hanc subditum sequi posse, dummodo interiore animo aliam pietatem custodiat, sed castigatur ob levitatem hanc a *Pufendorfio*, de habitu Religionis. p. 201.

VII. Religio vel introducitur in Republicam, antiqua abrogata, vel introducta conservatur. Introducit Princeps religionem non variis & subdolis artibus, ad simplices fallendos, ut Excellentissimus Dominus Praefes, Patronus noster ac Praeceptor, omnem aetatem nobis colendus, in dissertatione de Cura Religionis submonet, sed per orthodoxos ministros, non eos, qui tectum virus tacite disseminant, veritatem, proponendam curat, ad eamque audiendam subditos exhortatur, gravioribus etiam edictis, & poenarum comminationibus adducere potest, & errorum praesidia, si vere talia sint, evertere. Ad recipiendam autem veritatem, vel doctrinam, quae demum quaeque illa sit, & fide illam comprobendam, homines uti vel astu; ita vi, aut armis, aut suppliciis illatis, adigere neque debet, neque potest. Ita enim suum quisque religionis ius privatum, & naturale semper tuctur, sub ipso quoque humano imperio, quo, nemini, nisi soli Deo, conscientiae Domino soli, immediate obligatur. Perfidiae est, privare cives alienae religionis exercitio, qui pacto considerato & necessario illud sunt consecuti, si conviciis nostram non proscindunt, nec blasphemii sunt in Deum, nec Reipublicae & societati noxia & turpia consulto docent. Immanitatis est, cives in fide dissentientes, nullis expositis causis, & monitis datis, vexare & fortunis spoliare, qui argumentis solidis exhortandi erant, & si non convincerentur, aut sequi nollent, Deo permittendi, aut circumscribenda eorum publica libertas, vel dimittendi tandem, sine violatione bonorum, si quae mala ab iis in Rep. metuerentur. Quemadmodum enim Ecclesiae ministri, & Apostolis olim, populum ferro & igne ad fidem compellere non licet, ne-

que licuit, ita neque Magistratui in propaganda vel conservanda religione id permillum erit, maxime, quum vel ipse Deus, qui optime possit, his convertendi mediis non utatur. Ceterum si, concessis iis omnibus, contra mandata subditi pertinaces Dei honorem publice violant, cultum aliorum civium calumniantur, aut Remp. turbant, eandemque in discrimen adducunt, & aliis offensiones dant, nec moniti discedere nolunt, sed pro arbitrio suo, sine mandato divino publico & certo, doctrinam suam promulgant, Magistratus auctoritate sua utitur, qua immorigeros omnes & malitiosos compefcit. Porro, quod ad introducendam religionem, aut eam mutandam, pertinet, cultum, Ecclesiae tamen consilio, immutare valet Princeps, si iustae ac piaae urgeant causae, neque vel ipsa veritas hoc ipso labefactetur, aut offensio detur imbecillibus, aut pactorum denique, vel publicarum constitutionum ratio, illud prohibeat. Ita facultas mutandi Religiones & cultum publicum subditorum, quam Principes Romani Imperii in regionibus suis, ad imperium pertinentibus, habent, diiudicanda est ex Recessibus Imperii; Passaviensi imprimis Transactione, Anno 1552. Pace Religiosa Anno 1555. Instrumento Pacis Osnabrugensis, eiusdemque articulo. V. Anno 1648. constitutis. Unde addiscimus, quod e. gr. subditi Principis cuiusdam Catholici, si Augustanae Confessione addicti sunt, & huius religionis exercitium vel publicum, vel privatum, Anno 1624. quacunque anni parte tenuerunt, ab eo turbari nequeant; quod idem vicissim subditis Catholicis, seu Relig. Pontificiae, a Principe Augustanae Conf. conservandum est. Quod si vero illud utrinque non tenuerunt, vel tolerandi sunt sine inquisitione, vel, bonis tamen non violatis, dimittendi. comp. *Virriarius. Jur. publ. lib. 3. tit. 9. §. 27. 28.*

VIII. Introductam Religionem conservat Princeps, si, quantum sine everfione Reip. fieri possit, & pactorum fides patiatur, religiones mixtas, variosque serpentes errores a Rep. arcet; licentiam cuiusvis quidvis docendi, loquendi & scribendi contra veritatem, & divinitus patefactam doctrinam, minime concedit. Equidem, quod antea confirmavimus, subdito denegari nequit privatum de doctrina coram Deo statuendi iudicium, aut cultus omnis privatus: quoad tamen Princeps, Naturae & scripturae doctrinis recte imbutus, nec hominum traditionibus corruptus, satis novit, quid aequum aut iniquum, quidque ad salutem consequendam necessarium sit; tum etiam ex privatis subditorum actionibus, & sacris domesticis, si finibus suis non
con-

consistunt; contrariis denique de doctrina iudicii, & sermonibus sparsis, universa societas & vera Religio detrimentum capere potest, aut mala saltem plurima metuenda sunt; Principis omnino erit, illam libertatem publice docendi, scribendi, loquendi, & propagandi studium, circumscribere, & legibus compescere. Tum aliis modis, apertis & licitis tamen, efficere, ut tales opiniones ex subditorum animis tollantur, ne & tranquillitas turbetur, & veritas coelestis sensim opprimatur. *comp. Regnerus a Manso. c. 25. §. 4.* Haec igitur mala ut arceantur, Princeps *Doctores veritatis amantes*, & rerum gnaros piosque, in Aedemiis a se constitutis, eligit, qui docendo, disputando & refutando, exempla Christi & Apostolorum secuti, veritatem tuentur, & proborum animos ab impietate, & confusione, quae ab ignorantia veri maxime proficiscitur, verbis scriptisque avocant: Alios quoque erroris arguunt, aut damnant, non ideo, quod opinionibus differant, quasi iudicium sibi in omnes sument, cum Religio iudicio humano non innitatur; sed quod aliter non edoceantur in sacris literis, ut ingenue loquitur Pufendorfus *Jur. sec. div. p. II.* Quo pertinent etiam Ecclesiae *Symbole*, quae, uti veritatis divinae contra haereses collecta compendia sunt, incorrupta servat, atque ad ea *Iurciurando* illos iure quodam adstringit, qui publicis officiis praeficiendi sunt, ne quid adversus comprobatam stabilitamque fidem doceant, aut, pro sua quisque ingenii libidine & ambitione, nova moliantur. Huc revocandi aequae sunt *libri*, quibus praecipue veritas vel propagatur, vel facite, velut per disseminatum virus, corrumpitur. Igitur Princeps probos curat, noxios vero, blasphemos, & qui a Dei sensu, veraque religione, homines abducunt, prohibet, ne in omnium, & imprudentum, manus effluant. Maximam denique *Scholarum* curam aggit, quibus praeficit viros prudentes ac eruditos aptosque, qui utilibus, Reipublicae necessariis & honestis disciplinis iuventutem imbuunt. *Inde* beneficia largitur studiorum causa, & cetera Ecclesiae bona, in sum quodque usum, conservat & dispensat.

IX. Idonei, id est docti & pii, satisque ad docendum instructi, Ecclesiae ministri ne desint unquam, prospicit, & vocari subinde alios a tota Ecclesia, & probari curat, ut de doctrinae sinceritate, eorumque vitae rationibus constet. Nominatos tandem, probatos, & vocatos, confirmat auctoritate sua, & eos per ministros ritu solemnium & Christiano instituit. Quo vero malitia ac vitae improbitas cum in coetu reliquo, & auditoribus, tum praecipue in ministris reprimatur, Iudicia Ec-

Ecclesiastica, Consistoria, visitationes, examina, instituit, ut, quanta diligentia suam quisque officium peragat, cognoscatur. Ministros malos & desides admonendos curat; pertinaces & malitiosos coercet & removet; supplicium vero ultimum in haereticos non decernit, nisi qui seditionosi sunt, & blasphemii, & ad meliorem frugem redire moniti non sunt. Haeresis enim res spiritualis est, & omne respuit imperium, nec aliter obtundi potest, nisi verbo divino.

X. Quodsi graves controversiae in Rep. de doctrina oriuntur, ipse Princeps quaerit, iudicat & constituit de re, veritatem in SS. Literis, prudentumque & piorum Theologorum consilia secutus. *Henniges de Potestat. ec. Sacra cap. 8. tot.* & si e refuerit, neque lites alia ratione tolli possunt, doctores & prudentes alios convocat; Colloquia, Synodos, & Concilia indicit; Convocatos edictis regit & defendit, tantumque negotium auctoritate sua moderatur, ut veritatis, non contentionum studia suscipiantur; & quod rite constitutum fuit, ipseque ex praescripto legis atque doctrinae divinae ratum habet, publicis mandatis definit, confirmat, proponit, ac defendit, ut vim publicae legis accipiat. *vid. I. B. Carpovii Dissert. de jure decidendi contro. Theol. Part. Post. thes. 8. S. 6.*

XI. Tuetur denique Princeps Religionem contravim externam, beneficio iuris armorum, maiestati concessio. Gladium enim non frustra gerit, sed ut divinam gloriam, tranquillitatem Reip. & suam subditorumque salutem & fortunas, quacunque vi externa, aut quibusvis modis, violatas, defendat ac tueatur. Qua de causa plura comparantur Consilia Lutheri, Melanchthonis, aliorumque apud *Horslederus* Part. II. c. 30. *von Rechtmässigkeit des Deutschen Krieges.* Coniunguntur his *Sekendorffum* Hist. Lutheranismi lib. III. p. 252. *Carpovium* de lege Regia. c. 4. Sect. 6.

FINIS.







Wittenberg, Diss., 1702
(A-R)

ULB Halle

3

003 269 353

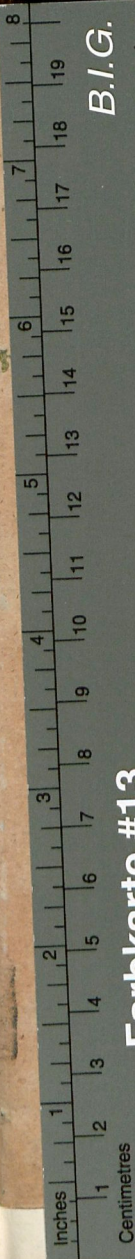


Sl.

1018







B.I.G.

Farbkarte #13

Black

3/Color

White

Magenta

Red

Yellow

Green

Cyan

Blue

B. C. D. 1702

AM PRIN- IPIS

DE
IGIONE,

RAESIDE
RISTIANO

hrenssee/

P. P. & Alumnorum
tor. Ephoro,

ptore suo, atque Patrono
acte venerando,

evibus exponet

AVCTOR

IANVS Reuter 7 S.P.

1. Aprilis A.S.R. c. 1702.
ditorio Maiori.

—
TYPIS KREVSIGIANIS.

Handwritten notes in red and blue ink, including the number 25 and a signature.

Handwritten number 12.

